

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Eurooppalainen elokuva digitaaliajalla”**(oma-aloitteinen lausunto)**

(2015/C 230/07)

Esittelijä: Anna Maria DARMANIN

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 6. marraskuuta 2014 työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla antaa oma-aloitteisen lausunnon aiheesta

”Eurooppalainen elokuva digitaaliajalla”.

Asian valmistelusta vastannut ”liikenne, energia, perusrakenteet, tietoyhteiskunta” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 11. marraskuuta 2014.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 10.–11. joulukuuta 2014 pitämässään 503. täysistunnossa (joulukuun 10. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 190 ääntä puolesta ja 9 vastaan 1:n pidättyessä äänestämästä.

1. Suositukset

1.1 ETSK suhtautuu myönteisesti komission tiedonantoon ”Eurooppalainen elokuva digitaaliajalla – Kulttuurien monimuotoisuuden ja kilpailukyyn yhdistäminen” (COM(2014) 272 final), sillä siinä nostetaan perustellusti keskustelun ja pohdinnan aiheiksi eräitä tätä eurooppalaisittain erittäin tärkeää alaa koskevia kysymyksiä.

1.2 ETSK korostaa, että on saavutettava asianmukainen tasapaino sen välillä, mikä on audiovisuaalialan liiketoiminnallinen ja kaupallinen arvo ja mikä on sen arvo Euroopan kulttuuriperinnön näkökulmasta. Näitä kahta näkökohtaa ei voi luontevasti käsitellä erillään toisistaan.

1.3 On korkea aika keskustella avoimesti yhden tai useamman uuden innovatiivisen liiketoimintamallin käyttööntamamisesta alalla, jotta voitaisiin hyödyntää digitaalisen ympäristön tarjoamat mahdollisuudet. Näin ollen ETSK kannustaa alaa, komissiota ja jäsenvaltioita avoimuuteen ja halukkuuteen keskustella tällaisista liiketoimintamalleista ja edistää niitä.

1.4 Rahoitus on yksi tarkasteltavista aiheista: on pyrittävä lisäämään kilpailukykyä, mutta sitä ei tule tehdä eurooppalaisen elokuvan kulttuurisen ulottuvuuden kustannuksella. Rahoitus on ensisijaisesti jäsenvaltioiden asia. Olisi kuitenkin käytävä avointa keskustelua menetelmistä, joilla varmistetaan rahoituksen maksimointi, ja olisi harkittava vaihtoehtoisia rahoitusmenetelmiä. Näihin kuuluvat mm. julkisen rahoituksen käyttö yksityisen rahoituksen houkuttelemiseksi, julkisten varojen käytön järjeittäminen, EU:n ja jäsenvaltioiden rahoituksen täydentävyyden varmistaminen sekä yksityinen rahoitus uusilta toimijoilta, kuten internetpalveluntarjoajilta ja televiestintäyrityksiltä.

1.5 Luovan toimintaympäristön vahvistamisen tulisi myös olla yksi alan etenemissuunnitelman keskeisistä painopisteistä. Asiaa olisi käsiteltävä komission tiedonannossa ja sen yhteydessä olisi tarkasteltava koulutusympäristöä, alan henkilöstön työoloja, luovuuden kehittämistä, luovaa ilmaisua, keinoja tuottaa lisäarvoa, eurooppalaisen elokuvan tuntemuksen lisäämistä sekä kielinäkökohtia.

1.6 ETSK kannattaa ajatusta siitä, että yleisön tulee olla audiovisuaalialaa koskevan keskustelun ytimessä, sillä yleisö ei pelkästään nauti alan palveluista vaan on usein myös trendien muokkaaja ja näin ollen ohjaa kehitystä.

1.7 ETSK katsoo, että tietojen keruuta Euroopan tasolla olisi painotettava nykyistä enemmän, jotta alasta saadaan parempi käsitys.

1.8 ETSK korostaa, että komission tiedonannossa olisi tuotava esiin yhtenä haasteista myös alan nykyiset työolot niin työntekijöiden kuin itsenäisten ammatinharjoittajien ja pk-yritysten kannalta, sillä osa näistä joutuu kohtaamaan eri tavoin epävarmoja olosuhteita, jotka johtuvat osittain alan itsensä ominaispiirteistä mutta myös kilpailukyyn puutteesta, joka johtaa pyrkimykseen säästää työvoimakuluissa.

1.9 ETSK pitää elokuvan tuntemusta tärkeänä näkökohtana pyrittäessä lisäämään eurooppalaisten tuntemaa arvostusta eurooppalaisia elokuvia kohtaan ja houkuttelemaan heitä hakeutumaan niiden äärelle. ETSK suosittaa sen vuoksi, että elokuvan tuntemuksen edistämistä pohdittaisiin sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolla.

1.10 Toinen asia, johon ETSK:n mielestä tulisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota, on saavutettavuus. Tutkimustyötä ja innovointia olisikin kohdistettava mm. kielen ja vamman aiheuttamien esteiden voittamiseen.

1.11 Euroopan komission ehdottaman eurooppalaisen elokuvan foorumin olisi katettava kaikki audiovisuaalialan sidosryhmät. Se on tärkeä väline, jonka avulla voidaan saattaa yhteen kaikki audiovisuaalialan toimijat tarkoituksena puuttua alan keskeisiin pulmiin. ETSK kannattaa tämän kauan odotetun kuulemisfoorumien järjestämistä ja korostaa pitävänsä tärkeänä, että alan kaikki sidosryhmät kutsutaan tasavertaisesti mukaan, myös pienemmät sidosryhmät sekä kuluttajien ja työntekijöiden edustajat.

1.12 Foorumin tulisi keskittyä digitaalisen aikakauden keskeisiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin ja kanavoida toimintalinjat ja strategiat alalla toteutettaviksi konkreettisiksi toimiksi.

1.13 Lisäksi ETSK korostaa, että vaikka digitaalinen maailma on nopeasti muuttuva, mitä voidaan pitää alan haasteena, se tarjoaa kuitenkin lukuisasti mahdollisuuksia elokuvateollisuudelle (mukaan luettuina EU:n vuoteen 2020 tähtäävien suunnitelmien mukaisen satelliittiviestinnän tarjoamat mahdollisuudet).

2. Komission tiedonannon pääsisältö

2.1 Euroopan elokuvateollisuus, joka on yksi kulttuurisen monimuotoisuuden välineistä, on hyvin omaperäistä ja luovaa. Se on huomattava voimavara Euroopan kulttuuriperinnölle ja toisaalta teollisuudenala, missä esiintyy monista haasteista johtuvia merkittäviä uhkia.

2.2 Komissio on antanut aiemmin useita direktiivejä, jotka liittyvät teollis- ja tekijänoikeuksien kaltaisiin elokuvateollisuuden osa-alueisiin. Kyseessä oleva tiedonanto on ensimmäinen viimeaikainen asiakirja, jossa käsitellään koko teollisuudenalaa.

2.3 Komission asiakirjassa korostetaan eurooppalaisen elokuva-alan erityispiirteitä, joita ovat seuraavat:

- eurooppalainen elokuvayleisö – harvoja eurooppalaisia elokuvia esitetään muiden maiden elokuvateattereissa tai televisiossa
- muuttuvat kulutusmallit, joista huolimatta elokuvan katselu pysyy samanlaisena, vaikka väline vaihtuu; yhä harvemmat käyvät elokuvissa ja yhä useammat katsovat elokuvia televisiosta tai tilausvideopalvelujen välityksellä.
- puutteet globaalien markkinoiden tavoittelussa, muun muassa rahoituksen hajanaisuus ja rajalliset mahdollisuudet kansainvälistymiseen.

2.4 Komission asiakirjassa pyritään näin ollen yksilöimään mainitut haasteet ja käsittelemään niitä keskustelun virittämiseksi. Käsiteltävät osa-alueet ovat seuraavat:

- rahoitus
- alan liiketoimintamalli
- luovan alan vauhdittaminen
- esteetön käytettävyys yleisön kannalta.

3. Yleistä

3.1 ETSK suhtautuu myönteisesti komission pyrkimykseen antaa virikkeitä kaikkien audiovisuaalialan sidosryhmien ja muiden toimijoiden väliselle keskustelulle Euroopassa. Tämä vuoropuhelu on välttämätöntä ja sille on ollut tarvetta jo kauan sekä digitaalisen maailman ja uusien teknologioiden tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämiseksi että tämän monimuotoisen ja monisyisen teollisuudenalan vahvistamiseksi.

3.2 ETSK jakaa komission näkemyksen erityisistä haasteista, joita asiakirjassa on korostettu. Komitea haluaa kuitenkin tuoda esiin sellaisen haasteen, jota asiakirjassa ei ole käsitelty, nimittäin työympäristön, jossa alan työntekijät, itsenäiset ammatinharjoittajat ja yrittäjät joutuvat nykyisin toimimaan.

3.3 ETSK on samaa mieltä käsiteltävistä avainkysymyksistä asiakirjassa esiteltyjen alojen osalta. Komitea haluaisi kuitenkin lisätä käsiteltäviin aiheisiin seuraavat:

- koulutusympäristö – koulutusjärjestelmässä ei tule rajoittua ainoastaan liiketoimintaosaamiseen
- työolot ja -ympäristö
- teatterin ja elokuvan välinen yhteys
- tiedonkeruun tehostaminen ja parhaiden käytänteiden esittely
- sisämarkkinat sekä immateriaalioikeuksien ja alan tekijänoikeuksien välinen yhteys

3.4 Lisäksi ETSK korostaa, että vaikka digitaalinen maailma on nopeasti muuttuva, mitä voidaan pitää alan haasteena, se tarjoaa kuitenkin lukuisia mahdollisuuksia elokuvateollisuudelle. Näihin kuuluvat satelliittiviestinnän näkymät vuoteen 2020 mennessä toteutettavaa satelliitti-infrastruktuuria koskevien EU:n suunnitelmien mukaisesti ja satelliittien hyödyntäminen elokuvien jakelun jakelemiseksi elokuvateattereihin nykyistä joustavammalla, ympäristöystävällisemmällä ja kustannustehokkaammalla tavalla.

4. Erityistä

Audiovisuaalialan rahoitusympäristö

4.1 ETSK tukee näkemystä, jonka mukaan alan julkista rahoitusta ei tarvitse välttämättä lisätä vaan se olisi pikemminkin optimoitava lisäarvon saamiseksi. Julkinen rahoitus kuuluu jäsenvaltioiden toimialaan, ja EU:n myöntämän rahoituksen olisi lisättävä paikallisen rahoituksen tehokkuutta. Tätä julkista rahoitusta tulisi kuitenkin käyttää yksityisen rahoituksen houkuttelemiseksi.

4.2 Audiovisuaalialan teollisuuden rahoitusmallin tulee perustua erilaisille tuotteille annettavaan tukeen sekä suorien avustusten ja rahoituksen hankinnan yhdistelemiseen, jotta voidaan helpottaa yksityisten sijoittajien tuloa kyseisille markkinoille. Julkisen rahoituksen tuottama vipuvaikutus on olennaisen tärkeä julkisten varojen käytön järkevöittämiseksi ja toimien keskittämiseksi kulttuurituotteisiin.

4.3 ETSK korostaa, että kilpailukyvyyn ja luovan ilmaisuuden välisen tasapainon saavuttaminen ei ole yksinkertaista. Julkista rahoitusta ei pitäisi osoittaa vain näistä jommankumman tavoitteluun, vaan myös se olisi tasapainotettava asianmukaisesti.

4.4 Niiden julkista rahoitusta koskevien kysymysten lisäksi, joita komission nostaa esiin keskustelun pohjaksi, komitean mielestä olisi käsiteltävä seuraavia aiheita:

4.4.1 Ylikansallisella tasolla olisi suunnattava asianmukaista huomiota elokuvien ”Eurooppa-brändin” kehittämiseen. Kansallinen leima on tärkeä ja sen tulisi aina säilyä keskeisenä osana elokuvan tekijäluetteloa, mutta eurooppalaista tuotemerkkiä on kehitettävä edelleen globaaleilla markkinoilla ja myös valtiotasolla.

4.4.2 Takuurahastojärjestelmät ja verokannustimet ovat tärkeimmät käytettävät rahoitusvälineet: takuurahastot edistävät pankkien myöntämää lainoitusta – etenkin kun ne ovat Baselin sopimuksen mukaisia –, kun taas verokannustimet edistävät pääomasijoituksia tai osittaisia pääomasijoituksia. Nämä rahoitusvälineet tulee suunnitella siten, että ne täydentävät EU:n rahoitusta, etenkin Luova Eurooppa -rahoitusohjelmaa, pk-yrityksille suunnattuja takuurahastoja ja EU:n rakennerahastoja.

4.4.3 Myös muita rahoitusvälineitä, kuten Horisontti 2020 -puiteohjelmaa sekä Erasmusta – eikä siis pelkästään Luova Eurooppa -ohjelmaa –, olisi hyödynnettävä alalla ja suunnattava alalle tasapainoisessa suhteessa.

4.5 Komission tiedonannossa viitataan yksityisiin investointeihin keinona rahoittaa elokuvateollisuutta. ETSK suosittaa, että digitaalialan uudet toimijat osallistuvat alan rahoittamiseen; tällaisia toimijoita ovat mm. televiestintäyritykset ja sisällöntuottajat.

4.6 Yksittäiset aloitteet eivät riitä. Valtioiden ja EU:n on kehitettävä audiovisuaalialan teollisuutta varten rahoituksen perusrakenne, jonka tarkoituksena on toteuttaa ja edistää useita rahoitus- ja muita kuin rahoituspalveluja (valmiuksien kehittämispalvelut mukaan luettuina), jotka on suunnattu teollisuuden koko tuotantoketjulle kehittämisestä tuotantoon ja jakeluun.

Innovatiivinen liiketoimintaympäristö

4.7 ETSK on osallistunut keskusteluun teollis- ja tekijänoikeuksista, digitaalisista sisämarkkinoista ja audiovisuaalisia mediapalveluja koskevasta direktiivistä. Komitea kannattaa kuitenkin uusien innovatiivisten liiketoimintamallien tutkimista, sillä se on järkevää, kun ajatellaan nykyisiä digitaalisen aikakauden teknologisia muutoksia. ETSK korostaa myös, että kaikkia alaa koskevia nykyisiä toimintalinjoja on selkiytettävä.

4.8 On tutkittava uusia liiketoimintamalleja ja tuettava sitkeyttä rohkeiden päätösten tekemisessä. ETSK tähdentää kuitenkin, että tämä edellyttää kaikkien sidosryhmien avointa ja kokonaisvaltaista osallistumista keskusteluihin liiketoimintamallien muuttamisesta. Lisäksi alan teollisuuden tulisi itse toimia keskustelun vetäjänä.

4.9 ETSK on vakaasti sitä mieltä, että tämä näkökohta on olennaisen tärkeä alan teollisuuden menestymisen kannalta, ja kehottaa sen vuoksi kaikkia sidosryhmiä suhtautumaan avoimesti tällaisiin uusiin liiketoimintamalleihin, jotta digitaalisen aikakauden edut voitaisiin hyödyntää täysimittaisesti mutta myös jotta voitaisiin sopeutua nopeasti muuttuviin kuluttajien käyttäytymismalleihin.

4.10 Tuottajien ja lähetystoimintaa harjoittavien mentaliteetissa on tapahduttava kulttuurin muutos: tulevaisuudessa elokuvateattereille ja TV:lle suunniteltujen tuotteiden rinnalla tulee olemaan monimediatuotteita. Tuottajien ja televisioyhtiöiden on kehitettävä erilaisia liiketoimintamalleja tuotteiden luonteesta riippuen. Niiden tulee mieltä erilaisia budjetit ja erilaisia julkaisustrategioita yksittäisten tuotteiden luonteen ja kaupallisten mahdollisuuksien mukaan. Samanaikaisesti valtiovaltan tulee tarkastella julkista rahoitusmallia uudelleen eri tukimuotojen yhdistelemisen tasapainottamiseksi.

4.11 ETSK suhtautuisi varoen pelkkään nykyisten liiketoimintamallien virittämiseen ilman käytäntöjen tarkastelua täysin uudenlaisesta näkökulmasta. Esimerkiksi pelkkä aiempaa joustavampien julkaisuajankohtien käyttöönotto ei välttämättä tuota digitaalisen aikakauden edellyttämiä liiketoimintaratkaisuja.

Luovan toimintaympäristön lujittaminen

4.12 ETSK katsoo, että elokuvaoppilaitosten välinen yhteistyö on olennaisen tärkeää alan vahvistamiseksi edelleen. Lisäksi ETSK korostaa, että myös elokuvaoppilaitosten edustaman näkökulman on oltava mukana eurooppalaisella tasolla käytävissä sidosryhmien keskusteluissa.

4.13 Yksi lähempää tarkastelua edellyttävä käytännön tosiasia alalla on se, että elokuvaoppilaitokset kohtaavat erityisiä haasteita sen vuoksi, että tekniikat muuttuvat niin nopeasti, että monesti ne käyttävät vanhentunutta tekniikkaa oppilaidensa koulutuksessa. Niinpä usein näistä oppilaitoksista valmistuvat ammatillaiset eivät olekaan valmistautuneita siihen teknologiseen ympäristöön, jonka he kohtaavat alalle siirtyessään.

Esteetön käytettävyys ja yleisötyö

4.14 ETSK kannattaa ajatusta siitä, että myös yleisön tulee olla kantavana voimana alan ytimessä. Tästä syystä komitea korostaa lisäksi, että EU:n tasolla on oltava saatavilla asianmukaista tietoa ja että myös kuluttajajärjestöjen on osallistuttava sidosryhmäkeskusteluihin, kuten eurooppalaisen elokuvan foorumiin.

Tietojen keruu ja analysointi

4.15 ETSK katsoo, että tietojen keruuta Euroopan tasolla olisi painotettava nykyistä enemmän, jotta alasta saadaan parempi käsitys. Tiedonkeruun ei pidä rajoittua pelkästään alan yleisöä koskeviin seikkoihin vaan tietoa tulee kerätä lisäksi varainkäytöstä eri tasoilla, alan kilpailukyvyistä ja myös työympäristöstä ja työoloista.

4.16 ETSK katsoo niin ikään, että sekä valtiotasolla että EU:n tasolla on tarvetta tietolähteelle, joka sisältää myös niitä tietoja, joita rahoituksen välittäjät käyttävät investointiriskin arvioinnissa ja hallinnassa.

Työympäristö ja työolot

4.17 ETSK on vahvasti sitä mieltä, että alan työoloja ja työympäristöä koskeviin kysymyksiin on kiinnitettävä huomiota ja niistä on käytävä keskustelua. Ala on nykyisin niin monimuotoinen, että usein työoloja koskeva tiedonpuute johtaa siihen, että niihin ei kiinnitetä riittävästi huomiota.

4.18 Epävarmat työsuhteet ovat alalla valitettavasti yhä yleisempiä, mikä johtuu osittain alan itsensä ominaispiirteistä (esimerkiksi siitä, että tuotantoon varattu aika on lyhyt) mutta myös kilpailukyvn puutteesta, joka johtaa pyrkimykseen säästää työvoimakuluissa.

4.19 Sen vuoksi ETSK kehottaa komissiota kiinnittämään tähän ongelmaan huomiota tiedonannossaan ja käsittelemään sitä myös keskusteluissa. Elokuva-alan työntekijöitä edustavat sidosryhmät on kutsuttava mukaan sidosryhmäkeskusteluihin ja eurooppalaisen elokuvan foorumiin.

Eurooppalaisen elokuvan foorumi

4.20 ETSK kannattaa komission aloitetta eurooppalaisen elokuvan foorumin perustamisesta. On jo korkea aika, että alan toimijat kokoontuvat keskustelemaan kysymyksistä, jotka nykyisenä digitaaliaikana nähdään olennaisiksi alan kilpailukyvn kannalta.

4.21 ETSK korostaa olevan erittäin tärkeää, että keskusteluun kutsutaan tasavertaisesti mukaan alan kaikki sidosryhmät, myös pienemmät sidosryhmät ja ne, joilla on vähemmän "valtaa", sekä lisäksi kuluttajien ja työntekijöiden edustajat.

4.22 Vaikka digitaaliaika ei vaikuta TV-alaan yhtä ankarasti kuin elokuvateollisuuteen, on tärkeää, että myös sitä käsitellään laaja-alaisemmissa keskusteluissa, sillä myös TV-ala on tärkeä osa audiovisuaalialaa.

Elokuvan tuntemuksen edistäminen Euroopassa

4.23 ETSK pitää elokuvan tuntemusta tärkeänä näkökohtana pyrittäessä lisäämään eurooppalaisten tuntemaa arvostusta eurooppalaisia elokuvia kohtaan ja houkuttelemaan heitä hakeutumaan niiden äärelle. ETSK suosittaakin, että elokuvan tuntemuksen edistämistä pohdittaisiin sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolla. Sen lisäksi, että siitä hyötyisi elokuva-ala itse, sen toisi esiin yhtä Euroopan kulttuurisen monimuotoisuuden tärkeää ilmentymää. Koska kouluja varten tarkoitettu erityinen malli elokuvien arvostuksen lisäämiseksi ei välttämättä toimi, ETSK katsoo, että olisi luotava malleja ja kampanjoita, joissa korostetaan eurooppalaisen elokuva-alan menestystä, kauneutta ja taidearvoa.

Saavutettavuus

4.24 Kieltä voidaan pitää yhtenä tekijänä, jonka yleisö kokee haittana kautta Euroopan ja myös Euroopan ulkopuolella. Kieli on fyysinen este mutta myös osa kulttuurista monimuotoisuutta. Lisäksi elokuva on tehokas väline vieraiden kielten omaksumiseksi. ETSK katsoo siitä huolimatta, että Horisontti 2020 -varoja tulisi ohjata myös kustannustehokkaiden jälkiäänitysmenetelmien innovatiiviseen kehittämiseen johtavien ja uusien teknologioiden avulla.

4.25 Lisäksi ETSK suosittaa painokkaasti, että audiovisuaaliala hyödyntää käytettävissä olevia välineitä sen varmistamiseksi, että myös näkö- ja kuulovammaiset voivat nauttia alan tuotteista. Olisi myös suunnattava tutkimustyötä siihen, miten voitaisiin lisätä tällaisten lähestyttävyyttä parantavien välineiden kustannustehokkuutta.

Bryssel 10. joulukuuta 2014

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Henri MALOSSE
